

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MHS-R1_1P-072

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII SZTUKI

POZIOM ROZSZERZONY

**MAJ
ROK 2007**

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1 – 14). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza to test, część druga wymaga analizy formalnej dzieła, a część trzecia napisania wypracowania na jeden z podanych tematów. Temat wybrany do opracowania podkreśl.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/piórem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ☐ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ☒ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

CZĘŚĆ I. TEST

Zadanie 1. (2 pkt)

a) Podaj nazwy stylów, w jakich powstały te dzieła.

A. styl *barokowy*B. styl *gotycki*C. styl *secesyjny*

b) Uszereguj chronologicznie style, w których powstały przedstawione powyżej przedmioty.

Lp.	Oznaczenia literowe
1.	<i>B</i>
2.	<i>A</i>
3.	<i>C</i>

Zadanie 2. (1 pkt)

Wybierz właściwe wyjaśnienie terminu, zakreślając odpowiednią literę.

AKWATINTA – to

- a) naczynie na wodę o kształcie antropomorficznym lub zoomorficznym, wykorzystywane przy obrzędach liturgicznych.
- b) technika graficzna druku płaskiego, w której rysunek wykonuje się na specjalnym kamieniu.
- c) technika graficzna druku wklęsłego, w której rysunek wykonany na metalowej płycie jest trawiony kwasem.

SGRAFFITO – to

- a) jedna z technik malarskich, do której wykorzystuje się farby sporządzone z pigmentu i zaprawy jajowej (lub jej współczesnych odpowiedników).
- b) technika dekoracyjna malarstwa ściennego, stosowana zwykle w dekoracji fasad.
- c) technika malarska, stosowana w starożytnym Egipcie, w której spoiwem jest воск pszczeli.

ENVIRONMENT – to

- a) działanie z zakresu *akcjonizmu*, polegające na opakowaniu czy ukryciu przedmiotu, który w ten sposób o tyle traci znaczenie, o ile zyskuje go funkcja opakowania.
- b) nurt współczesnej plastyki, w którym ruch jest uważany za najistotniejszy czynnik wyrazu artystycznego.
- c) działanie artystyczne polegające na stworzeniu przestrzeni, która oddziałuje na widza.

Zadanie 3. (4 pkt)

Rozpoznaj i wpisz poniżej:

- a) nazwę dzieła architektonicznego.
- b) miasto, w którym znajduje się to dzieło.
- c) styl lub epokę, w której powstało to dzieło.
- d) po dwie główne cechy formy dzieła.

A.

B.

C.

A.

- a) *kościół św. Karola*
- b) *Rzym*
- c) *barok*
- d) *falistość gzymsów, mocne efekty światłocieniowe*

B.

- a) *Kamienica Gaudiego (Casa Milà)*
- b) *Barcelona*
- c) *scesja*
- d) *inspiracja naturą, forma miękka (opływowa)*

C.

- a) *katedra Notre Dame*
- b) *Paryż*
- c) *gotyk*
- d) *przewaga linii wertykalnych, wykorzystanie w dekoracji ostrołuku*

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	1.	2.	3.
	Maks. liczba pkt	2	1	4
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 4. (1 pkt)**Kogo przedstawili artyści?**

- a) Zidentyfikuj przedstawione postacie lub typy przedstawień.
 b) Podaj ich źródła ikonograficzne spośród podanych: Biblia – Stary Testament, Biblia – Nowy Testament, mitologia, żywoty świętych.

A.

B.

C.

a) *św. Jerzy*a) *Dawid*a) *Wenus*b) *żywoty świętych*b) *Biblia – Stary Testament*b) *mitologia***Zadanie 5. (1 pkt)**

Kto to powiedział? Wpisz nazwiska autorów cytatów. Wybierz spośród podanych: Eugène Delacroix, Pablo Picasso, Plotyn, Leone Battista Alberti, Paul Signac.

1. *Wizja osiągnięta w świątyni i zjednoczenie następuje nie z posągami, lecz z samym bóstwem... Kontemplacja nie jest widowiskiem, lecz inną postacią wizji: ekstazą.*

Plotyn

2. *Koloryści, których dzieła zawierają wszystkie elementy malarstwa, powinni od samego początku i jednocześnie ustalić to wszystko, co jest właściwe i istotne dla ich sztuki, modelować kolorem, jak rzeźbiarz gliną, marmurem czy kamieniem.*

Eugène Delacroix

3. *Ta (...) technika rozdzielania, czyli dywizjonizmu zapewnia nie tylko maksimum świetlistości i barwności dzięki mieszanii optycznemu czystych elementów barwy; poprzez dozowanie i równowagę tych elementów (...).*

Paul Signac

4. *Piękno jest jakąś zgodnością i wzajemnym zgraniem części w jakiegokolwiek rzeczy, której części te się znajdują. Zgodność tę osiąga się przez pewną określoną liczbę, proporcję i rozmieszczenie, tak jak tego wymaga harmonia, która jest podstawową zasadą natury.*

Leone Battista Alberti

Zadanie 6. (2 pkt)

Rozpoznaj pokazane na ilustracjach obiekty:

- a) podaj nazwę miasta, w którym się znajdują,
b) napisz, jakie funkcje pełniły lub pełnią.

A.

B.

- a) *Ur*
b) *Zigurat – obserwatorium astronomiczne pełniące również funkcje sakralne*

- a) *Londyn*
b) *Gmach Parlamentu*

C.

D.

- a) *Nowy Jork*
b) *Muzeum – funkcja wystawiennicza*

- a) *Kraków*
b) *Sukiennice – hala targowa, muzeum*

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	4.	5.	6.
	Maks. liczba pkt	1	1	2
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 7. (2 pkt)

Pod przedstawionymi przykładami dzieł wpisz:

- a) nazwiska ich twórców,
b) nazwy kierunków w sztuce lub grup artystycznych, które reprezentują.

A.

B.

C.

a) *Zygmunt Waliszewski*a) *Antoni Brodowski*a) *Maria Jarema*b) *koloryzm*b) *klasycyzm*b) *abstrakcjonizm*

D.

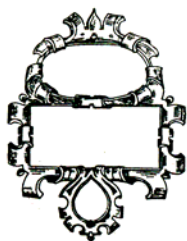
E.

a) *Henryk Siemiradzki*a) *Aleksander Gierymski*b) *akademizm*b) *realizm*

Zadanie 8. (2 pkt)

Podaj nazwy ornamentów widocznych na rysunkach. Wybierz spośród podanych możliwości: rocaille, bukranon, rollwerk, plecionka, ornament secesyjny.

Ułóż ornamenty chronologicznie od najstarszego, wpisując w kratki tabeli odpowiednie litery.

A. *rollwerk*

B. *plecionka*

C. *rocaille*

D. *ornament secesyjny*

E. *bukranion*

1	2	3	4	5
<i>E</i>	<i>B</i>	<i>A</i>	<i>C</i>	<i>D</i>

najstarsze

najmłodsze

Zadanie 9. (1 pkt)

Spośród wymienionych dzieł renesansu włoskiego podkreśl trzy, które powstały w kręgu mecenatu papieża Juliusza II.

Triumf Wiosny Sandra Botticellego, *Mojesz Michała Anioła*, *Mona Liza* Leonarda da Vinci, *Dawid* Donatella, *malowidła na sklepieniu kaplicy Sykstyńskiej Michała Anioła*, *Szkoła Ateńska Rafaela Santi*.

Zadanie 10. (1 pkt)

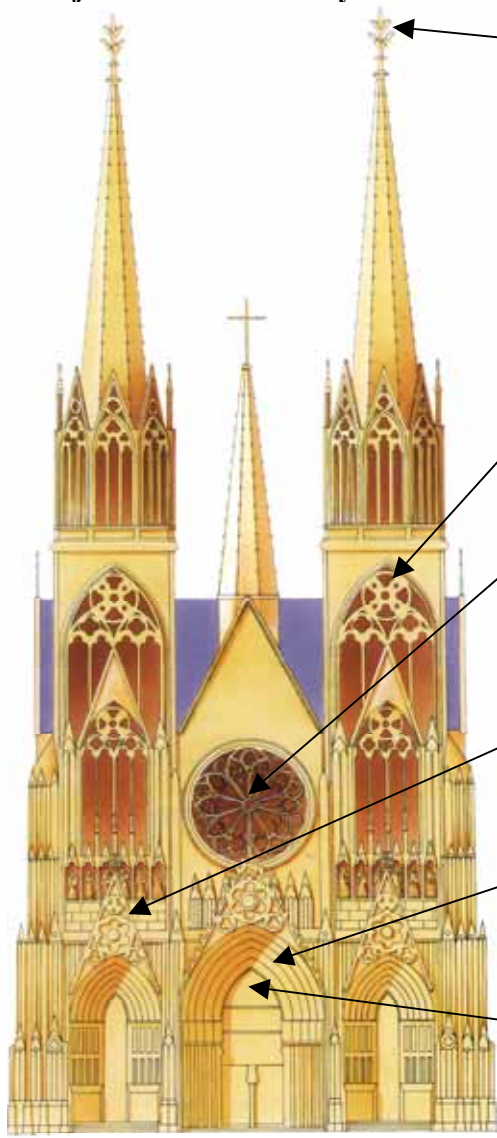
Uzupełnij tabelę, dopisując epokę i krąg kulturowy, w którym powstały wymienione obiekty rzeźbiarskie:

Dzieło	Epoka i krąg kulturowy
Wilezyca kapitolńska	<i>sztuka Etrusków</i>
Wenus z Willendorfu	<i>paleolit</i>
Apollo z jaszczurką	<i>starożytna Grecja</i>
Pomnik konny Marka Aureliusza	<i>starożytny Rzym</i>
Skryba z Sakkary	<i>starożytny Egipt</i>

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	7.	8.	9.	10.
	Maks. liczba pkt	2	2	1	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 11. (1 pkt)

Nazwij wskazane elementy architektoniczne w pokazanej na ilustracji budowli:

A. *iglica*B. *maswerk*C. *rozeta*D. *wimperga*E. *archiwolta*F. *tympanon***Zadanie 12. (2 pkt)**

Rozpoznaj przedstawione dzieło i określ:

- a) autora *Henry Moore*
- b) nazwę dzieła *pomnik energii atomowej*
- c) wiek, w którym powstało *XX w.*
- d) technikę wykonania *odlew w brązie*
- e) dwie główne cechy dzieła *formy miękkie, zróżnicowanie fakturalne poszczególnych części*

CZĘŚĆ II. ANALIZA PORÓWNAWCZA

Zadanie 13. (20 pkt)

Przeanalizuj strukturę wizualną obrazów A i B według podanych punktów:

OBRAZ A

Jan Vermeer van Delft, *Dziewczyna czytająca list*, ok. 1657 r., olej na płótnie, 83 x 64,5 cm, Galeria Drezdeńska

OBRAZ B

Vincent van Gogh, *Jedzący kartofle*, 1885 r., olej na płótnie, 81,5 x 114,5 cm, Stedelijk Museum, Amsterdam

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	11.	12.
	Maks. liczba pkt	1	2
	Uzyskana liczba pkt		

Tekst do obrazu: *Dziewczyna czytająca list*

Dzieło Vermeera jest nie tylko summą doświadczeń środowiska artystycznego Delft z czasów jego największej świetności, nie tylko wyhodowanym z wielką starannością owocem osiągnięć kilku pokoleń holenderskich malarzy rodzajowych, jest także świadectwem cywilizacji republiki mieszczańskiej w szczytowym punkcie jej rozwoju, ucieleśnieniem ideałów czystości, porządku i pracowitości. Na jego obrazach czas się zatrzymał, w magicznym świetle przenikającym te sceny codzienność zetknęła się z wiecznością, a życie zastygło w klasyczny kształt w momencie osiągnięcia pełni.

Maciej Monkiewicz

Tekst do obrazu: *Jedzący kartofle*

Staralem się jak najsumienniejszym stworzyć obraz ludzi, którzy w świetle lampy jedzą ziemniaki, sięgając rękami do miski, ludzi, którzy tymi samymi rękami orali ziemię; chciałem, ażeby obraz ten był apoteozą pracy rąk ludzkich i codziennej strawy tak uczciwie przez nich zdobytej. [...] Przez całą zimę snulem w rękę wątek tej tkaniny, dla której szukałem ostatecznego kształtu, a jeśli teraz powstała tkanina o wyglądzie surowym i szorstkim, to niemniej prawdą pozostaje, że poszczególne jej nitki były dobierane ze starannością i na zasadzie określonych prawideł. I zaiste, może się zdarzyć, że będzie to prawdziwy obraz chłopów.

Vincent van Gogh

A. Kompozycja (6 pkt)

Obraz A	Obraz B
<i>Np.</i> - Kształt pola obrazowego (format obrazu): prostokąt pionowy, - obraz przedstawia postać kobiety we wnętrzu, - kompozycja otwarta, - kompozycja statyczna, oparta na zasadach równowagi (z lewej strony przedstawione jest otwarte okno, a z prawej jego przeciwstawieniem jest kotara), - centrum kompozycji wyznacza postać stojącej dziewczyny, odgródzonej stołem od widza, centrum geometryczne jest tożsame z centrum treściowym (głowa dziewczyny), - w obrazie dominują kierunki wertykalne (pionowe), - dolna część obrazu jest zabudowana, podczas, gdy w górnej dominuje pusta ściana, na tle której przedstawiona jest postać dziewczyny, - kompozycja jest wieloplanowa, plany są lekko wyodrębnione, - głębia oddana jest za pomocą perspektywy linearnej (rysunkowej lub wykreślnej).	<i>Np.</i> - Kształt pola obrazowego (format obrazu): prostokąt poziomy, - obraz przedstawia postacie we wnętrzu skupione wokół stołu, - kompozycja w zasadzie statyczna, ale kierunkom poziomym i pionowym przeciwstawione są nieznaczne skosy, - oparta na zasadach równowagi – w centrum znajduje się postać siedzącej tyłem kobiety, po jej bokach rozmieszczone są po dwie postacie, - kompozycja luźna, - wieloplanowa, ale plany są słabo wyodrębnione, - plany nie są zróżnicowane, - głębia sugerowana liniami stołu i sufitu (uproszczona perspektywa).

B. Kolorystyka (4 pkt)

Obraz A	Obraz B
<i>Np.</i> - Barwy są złamane, delikatne, - obraz jest namalowany w szerokiej gamie barwnej (występują zarówno barwy ciepłe, jak zimne), ale w układzie barw zdecydowanie dominują oliwkowe zielenie, - w obrazie występują bardzo delikatne kontrasty temperaturowe, (kobierzec, którym przykryty jest stół utkany jest z błękitnych i czerwonych nitek, czerwona kotara okna przeciwstawiona jest oświetlonej zielonkawo framudze), ale w zasadzie całość jest niezwykle stonowana i wysublimowana kolorystycznie, - plany są lekko zróżnicowane według tradycyjnych reguł perspektywy malarskiej (bliżej ciepłe tony, dalej – chłodniejsze).	<i>Np.</i> - Barwy są złamane (wysublimowane), - obraz jest namalowany w szerokiej gamie barwnej (występują zarówno barwy ciepłe, jak zimne), ale w układzie barw zdecydowanie dominują ciemne tony: (np. ciemne zielenie, ugry, czerń), - poszczególne barwy są tylko nieznacznie skontrastowane temperaturowo (widoczne jest to podczas wnikliwego oglądania), - występują dość wyraźne kontrasty walorowe, - plany barwne nie są zróżnicowane według tradycyjnych reguł perspektywy malarskiej.

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	13 A.	13 B.
	Maks. liczba pkt	6	4
	Uzyskana liczba pkt		

C. Światłocień (4 pkt)

Obraz A	Obraz B
<i>Np.</i> - Źródło światła jest poza obrazem, - jest to światło naturalne, dzienne, wpadające przez otwarte okno, - światło pada od strony lewej w kierunku prawej, oświetlając przede wszystkim zwróconą ku oknu postać dziewczyny oraz konsekwentnie rozświetlając od lewej strony wszystkie elementy obrazu, - światło miękko modeluje kształty, fałdy ubioru, połyskuje na ołowianych złączach szyb okiennych, oświetla zawieszoną kotary oraz pofałdowaną tkaninę, którą nakryto stół, - występują kontrasty światłocieniowe, - światło znakomicie różnicuje materię malowanych przedmiotów, - najjaśniejsze punkty obrazu stanowią: twarz dziewczyny, jej dłonie i trzymany w nich list, plama jasnego światła odbija się też od ściany poza postacią dziewczyny.	<i>Np.</i> - Źródłem światła jest lampa, umieszczona niemal na osi sylwetki siedzącej tyłem kobiety, - jest to światło sztuczne, - światło rozświetla przede wszystkim twarz postaci, ich dłonie i posilek leżący na stole, - najjaśniejsze punkty obrazu to: lampa, twarze biesiadników i tło głowy odwróconej postaci, - obraz jest nokturnem (malowany jest po zmierzchu), - występują dosyć znaczne kontrasty światła i cienia, - formy modelowane są światłem umownie (twardo, szkicowo), - refleksy światła są zaznaczone wyrazistymi pociągnięciami pędzla, - boczne krawędzie obrazu pograżone są w cieniu.

D. Ekspresja (wyraz) (4 pkt)

Obraz A	Obraz B
<i>Np.</i> - Dzieło malowane jest realistycznie (realistyczny sposób obrazowania), - najważniejszym środkiem wyrazu jest światło (ogromna siła oddziaływania), - w obrazie dominuje nastrój spokoju, ciszy i intymności (kameralne piękno codzienności), - obraz przemawia gładkim sposobem malowania i niezwykle dbałością o szczegóły, - znakomicie oddana jest materia przedmiotów, - postać dziewczyny ukazana jest na tle pustej przestrzeni ściany, co podkreśla nastrój wyizolowania i intymności.	<i>Np.</i> - Dzieło nie jest malowane realistycznie, - ważnym środkiem wyrazu jest wyrazisty dukt pędzla, - ostry kontrast światłocieniowy, - świadoma deformacja (zdeformacja w kierunku karykatury), - nastrój potęguje zastosowana gama kolorystyczna, która znakomicie oddaje smutne życie spożywających kolację chłopów.

E. Krótkie wnioski końcowe (2 pkt)

Np.
Obydwa obrazy przedstawiają sceny z życia codziennego. Obydwa mają zbliżoną tonację barwną i w obydwóch przypadkach światło odgrywa istotną rolę. Pierwszy obraz namalowany jest jednak w konwencji realistycznej, charakterystycznej dla sztuki holenderskiej XVII w., drugi natomiast jest przykładem ekspresyjnej deformacji końca XIX w (protoekspresjonizm).

CZĘŚĆ III. DŁUŻSZA WYPOWIEDŹ NA TEMAT

Zadanie 14. (10 pkt)

Temat 1. Na trzech wybranych przykładach dzieł (innych, niż reprodukowane w arkuszu) wykaż, w jaki sposób artyści w sztuce nowożytnej przedstawiali życie codzienne.

Temat 2. Na trzech wybranych przykładach dzieł malarskich lub rzeźbiarskich (innych, niż reprodukowane w arkuszu), reprezentujących różne kierunki sztuki XX wieku, rozważ zagadnienie doboru środków artystycznych do tematyki dzieła w celu osiągnięcia jak największej siły wyrazu.

Temat 1.

Wśród nowych tematów w malarstwie europejskim epoki nowożytnej wyróżnić można tematykę rodzajową, czyli przedstawienia życia codziennego różnych warstw społecznych. W sztuce starożytnej i średniowiecznej pojawiały się takie tematy, ale sporadycznie. Rozwój humanizmu przyczynił się do szczególnego zainteresowania egzystencją różnych warstw społecznych. Wprowadzeniem do tej tematyki było malarstwo portretowe lub religijne renesansu, kiedy to artyści podkreślali związek osób portretowanych z codziennym życiem lub ukazywali postacie świętych jako zwykłych ludzi, podczas pracy w realiach charakterystycznych dla ówczesnych czasów. Wśród artystów renesansu, których twórczość była krokiem milowym w ukazywaniu codzienności, wymienić można przede wszystkim twórców niderlandzkich: Jana Van Eycka czy Pietera Bruegla Starszego. W epoce baroku tematyka rodzajowa rozwinęła się w odrębny nurt. Artyści tego okresu często przedstawiali ludzi w ich codziennych czynnościach. Ukazywali sceny z karczm i bazarów, salonów i kuchni. W ten sposób podkreślali ważność i ukryte znaczenie pozornie zwykłych scen. I dlatego malarstwo barokowe może być najpełniejszym przykładem tego rodzaju malarstwa.

Jednym z najciekawszych przedstawicieli malarstwa rodzajowego w epoce baroku był flamandzki malarz Jacob Jordaens. Artysta malował wieloosobowe kompozycje o dużych rozmiarach. W jednej z nich – „Król pije” – ukazał hałaśliwie bawiącą się grupę ludzi radujących się obfitą ucztą z powodu święta

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	13 C.	13 D.	13 E.
	Maks. liczba pkt	4	4	2
	Uzyskana liczba pkt			

Trzech Króli. Tytułowy król – postać wybrana na czas uroczystości spośród zebranych – ukazany jest centralnie. Wszystkie postacie cechuje indywidualizacja rysów twarzy, bogactwo mimiki i dynamika gestu. Jordaens malował swoje obrazy w charakterystycznej dla malarstwa flamandzkiego jaskrawej i bogatej kolorystyce oraz chętnie operował dosyć silnymi kontrastami światła i cienia. Farbę kładł śmiało, stosując niekiedy impasty, dzięki czemu obraz jest pełen życia. Dzieło to, jak wiele w twórczości artysty, jest przedstawieniem flamandzkich obyczajów ludowych wśród prostych wieśniaków.

Tematykę rodzajową, a zwłaszcza ciche, kameralne sceny z życia codziennego, bardzo chętnie podejmowali także malarze holenderscy XVII wieku. Ten zakres tematyczny kojarzy się przede wszystkim z twórczością Johanna Vermeera van Delft. Artysta namalował niewiele obrazów (obecnie przypisuje się mu ponad 30), ale mimo to jego malarstwo zaliczamy do najwybitniejszych osiągnięć sztuki holenderskiej XVII wieku. Takie dzieła, jak: „Dziewczyna czytająca list”, „Nalewająca mleko”, „Kobieta z wagą” czy „Para pijąca wino” przybliżają nam życie mieszczan. Vermeer zazwyczaj ograniczał się do przedstawiania jednej lub dwóch postaci, dzięki czemu obrazy tchną niebywałym spokojem. Same wnętrza namalowane są w drobiazgowy, realistyczny sposób. Możemy dzięki nim zobaczyć, jak wyposażone i udekorowane były holenderskie domy. Pamiętać jednak należy, że obrazy te kryją wiele znaczeń i często miały charakter moralizatorski. Na przykład tytułowa bohaterka obrazu „Dziewczyna śpiąca przy stole” podpira głowę w sposób, w jaki często personifikowano w malarstwie holenderskim lenistwo. Rozpięty kołnierz bluzki sprawia wrażenie, że przestała siebie kontrolować. Na przykrytym kobiercem stole, obok owoców i glinianego dzbanka, zobaczyć można przewróconą karafkę, która sugeruje nadużycie alkoholu. W tle na ścianie widać fragment obrazu ukazującego Amora, z którego twarzy opadła maska. W ten sposób artysta zwraca uwagę na grzeszne, erotyczne marzenia

dziewczyny. Cały obraz malowany jest w kolorystyce charakterystycznym dla malarstwa holenderskiego. Zdecydowanie dominują oliwkowe zielenie i brązy, ale szeroka gama uwzględnia również stonowaną, skontrastowaną z błękitem czerwień.

Malarstwo rodzajowe epoki baroku rozwijało się także poza Holandią i Flandrią, czego przykładem może być twórczość francuskich malarzy – braci Le Nain. „Rodzina chłopska” Louisa Le Naina pozbawiona jest, tak często obecnej w malarstwie niderlandzkim, satyry lub dydaktyzmu. Wielopostaciowa kompozycja namalowana została w charakterystycznej dla nurtu caravaggiowskiego tonacji. Artysta ukazał rodzinę chłopską w sposób poważny i melancholijny. Z lewej strony widzimy siedzącą kobietę, nieco bardziej na prawo mężczyznę – ojca rodziny. Pomiedzy nimi i obok nich artysta ukazał smutne twarze dzieci w różnym wieku. Rysy postaci są zindywidualizowane, a całość ukazana w sposób realistyczny. Ten pełen obiektywizmu sposób przedstawienia stał się w wieku XIX wzorem dla malarstwa realistycznego.

Przedstawione powyżej przykłady ukazują, jak żyli, mieszkali, bawili się i świętowali mieszkańcy różnych krajów Europy w XVII wieku. Pierwszy przykład jest sceną z zabawy towarzyskiej wieśniaków flamandzkich, drugi jest pełnym symboli obrazem życia holenderskich mieszczan, natomiast trzeci ukazuje nam smutne życie francuskich chłopów. Przede wszystkim jednak tematyka rodzajowa jest przykładem rozwoju nowożytnej ikonografii. Ważny jest bowiem nie tylko przedstawiany motyw, ale także stosunek artysty do rzeczywistości i funkcja takiego dzieła.

Temat 2.

Zdecydowana większość dzieł malarskich i rzeźbiarskich ma swoją warstwę treściową i formalną. Takie dzieła można rozważać w co najmniej dwóch kategoriach: co zostało w nim przedstawione, czyli tematyka dzieła oraz jak to zostało zrobione, czyli jakich artysta użył środków plastycznych. Czasami

środki te w niewielkim stopniu podkreślają temat bądź są od niego niezależne. Dotyczy to zwłaszcza sztuki dawnej, której miarą wartości było jak najlepsze odzwierciedlenie rzeczywistości. Natomiast kompozycja prac, kolorystyka, sposób ukazywania głębi bardzo często zależne były od mody (stylu, jaki dominował w danym czasie), a mniej służyły ekspresji tematu. Jednak są dzieła takie, w których dobór środków jest świadomy i podkreśla wymowę treści dzieła.

Jednym z przykładów doskonałego doboru środków artystycznych do tematyki dzieła w celu wzmożenia siły jego oddziaływania jest „Portret Matisse’a”, namalowany przez jego przyjaciela – Andre Deraina. Obaj artyści byli przedstawicielami fowizmu, kierunku, który rozpoczął się w 1905 roku i zaliczany jest do nurtu ekspresjonizmu. Najważniejszym środkiem wypowiedzi fowistów był niezwykle sugestywny, wyrazisty, często abstrakcyjny kolor. Malując portret swojego przyjaciela, Derain nie dążył do uchwycenia zewnętrznego podobieństwa. Użył charakterystycznych dla fowistów zestawień mocnych, ostrych, skontrastowanych barw i w ten sposób podkreślił gwałtowny temperament modela. Można powiedzieć, że jest to portret psychologiczny namalowany nowoczesnymi środkami artystycznymi.

Innym obrazem, który może być znakomitym przykładem odpowiedniego doboru środków artystycznych do tematyki dzieła, jest „Dziewczynka biegnąca na balkonie” z 1912 roku. Twórca tego obrazu, Giacomo Balla, był przedstawicielem futuryzmu, kierunku, zapoczątkowanego w 1909 roku manifestem włoskiego poety Filippa Tomassa Marinettiego. Futuryści interesowali się problemem ruchu w sztuce. Czerpiąc z doświadczeń impresjonizmu i kubizmu próbowali oddać syntezę zmian poruszanego przedmiotu. Według futurystów, impresjoniści potrafili w swoich obrazach ukazać zjawisko ruchu w postaci wibrujących plamek barwnych, ale zagubili w nich strukturę przedmiotu, kubiści natomiast potrafili ukonkretnić przedmiot, ale pozostawiali go w bezruchu. Futuryści chcieli godzić obie te zasady, czego najlepszym przykładem jest wspomniany obraz. Na obrazie widoczna jest

z wielokrotnioną postacią biegnącej dziewczynki (jak na poruszonym zdjęciu). Jej kształty oddane zostały za pomocą drobnych plamek czystych barw, co jest charakterystyczne dla neoimpresjonistycznej techniki puentylizmu. Plamki te dopiero w pewnym oddaleniu tworzą bardziej spójny kształt, a dzięki ich wykorzystaniu artysta oddał wrażenie ruchu i szybkości.

Innym przykładem znakomitego doboru środków artystycznych do tematyki dzieła jest obraz Giorgia de Chirico „Tajemnica i melancholia ulicy”. Twórczość Chirica zapowiada surrealizm. Z obrazu tego emanuje niepokój i zagadkowość. Artysta osiągnął ten efekt, przedstawiając wymarłe miasta, w których pojawiają się manekiny bez twarzy lub cienie ludzi. Paleta wspomnianego dzieła ograniczona została do ciepłych ugrów, oliwkowych zieleni, szarości i jasnego beżu. Efekt nieskończoności uzyskał artysta dzięki dziwnej, alogicznej, uciekającej w głąb perspektywie oraz rytmiczności powtarzania się podobnych form architektonicznych. W wymarłym mieście pojawia się ciemna, płaska sylweta bawiącej się dziewczynki oraz złowrogi cień postaci, która obserwuje ją zza narożnika budynku. Niepokój wzmacnia ciemne niebo, skonstrastowane z połyskującą w ostatnich promieniach słońca elewacją budynku.

Twórcy scharakteryzowanych powyżej dzieł wykorzystywali takie środki artystyczne, które najpełniej oddadzą tematykę dzieła. W pierwszym z przykładów najważniejsza była kolorystyka, a zwłaszcza ostre zestawienia barw, w drugim – nakładanie się form i puentylistyczna technika, natomiast w trzecim artysta uzyskał specyficzną atmosferę za pomocą iluzji przestrzeni, rytmów podobnych form i niepokojącej kolorystyki. W XX wieku, jak w żadnej epoce dotąd, jest wiele innych, doskonałych przykładów dzieł, w których temat został oddany za pomocą odpowiednich środków ekspresji. Wymienić tu można obrazy „Panny z Awinionu” i „Guernicę” Pabla Picassa, „Akt schodzący po schodach” Marcela Duchampa, „Ja i wieś” Marca Chagalla, serię „Kobiet” w twórczości Willema de Kooninga, naśladujące komiksy dzieła Roya

Lichtensteina i wiele innych. Sztukę tego stulecia cechowało ogromne bogactwo i różnorodność poszukiwań. Przestała też obowiązywać akademicka hierarchia tematów i dlatego artyści awangardowi XX wieku mogli przedstawiać wszystko za pomocą sobie właściwych środków artystycznych, a dysponowali pełną paletą możliwości.

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	14.
	Maks. liczba pkt	10
	Uzyskana liczba pkt	

BRUDNOPIS